

До:

Председателя на научно жури,
определено със Заповед № Р - 109-109/ 28. 02. 2019
на Ректора на Медицински университет – Варна

Уважаеми Председателю на научно жури,

Съгласно: Заповед на Ректора на МУ Варна и на основание Доклад на Р-л ККЗОП и Решение на ФС на ФДМ на МУ Варна Протокол 11/30.01.2019, решение на АС на МУ Варна Протокол 40/29.10.2018“,

Приложено представям рецензия на дисертационен труд на тема „Дентинна свръхчувствителност – социални, диагностични и лечебни аспекти“ по конкурс за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ от Д-р Геновева Илиева Балчева, редовен докторант с научен ръководител Проф. д-р Владимир Емануилов Панов, д.м.н. към ККЗОП на ФДМ на МУ ВАРНА, научна специалност „Терапевтична стоматология“.

Външен рецензент: Проф. Д-р Лидия Катрова, д.м., КОДЗ на ФДМ при МУ София

Адрес и контакти: Пощенски адрес: ул. „Георги Софийски“ № 1, ФДМ, ет 2 к-т 232

Електронен адрес: lydiakatrova@gmail.com

Телефони: 9541226/30; 0888 56 97 42

София: 01.04. 2019

С уважение,

Проф. Д-р Лидия Катрова, дм

Рецензиацията е съставена в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ – Условия и ред за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“

РЕЦЕНЗИЯ

Относно: Дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“

На тема: „Дентинна свръхчувствителност – социални, диагностични и лечебни аспекти“

Докторант: Д-р Геновева Илиева Балчева МУ „Проф. д-р Паракев Стоянов“ – Варна

Научно ръководство: Проф. д-р Владимир Емануилов Панов, д.м.н.

Външен рецензент: Проф. Д-р Лидия Георгиева Катрова дм, КОДЗ, ФДМ, МУ - София

Анализ на кариерния профил на кандидата

Д-р Геновева Илиева Балчева завърши дентална медицина през 2009 г., а от 2016 година е специалист по „Оперативно зъболечение и ендодонтия“. Преди да започне академична кариера е работила като дентален лекар в София и Добрич около 3 години. Владее английски и френски. От 01.10.2011г. до момента е асистент в ККЗОП на ФДМ на МУ-Варна. Ръководи занятия по консервативно зъболечение – предклиника и клиника, БЕО и АЕО.

Зачислена е като редовен докторант към катедра Консервативно зъболечение и орална патология”, научна специалност “Терапевтична стоматология” за периода 2016г.-2019г.

Общата и научна продукция към момента включва 7 статии, над 15 участия в научни форуми и едно участие в изследователски проект. Във връзка с дисертационния труд има 3 публикации и 5 участия в научни форуми.

Изброените факти от биографията на докторантката отразяват нейните професионално-личностни качества и познания в предметната област, както и нейната мотивация за усъвършенстване и научно-изследователска работа. Много скоро след дипломирането си започва специализация, а след дипломирането си започва

преподавателска и изследователска работа. Изборът на тема и прилагането на клинични методи за оценка потвърждават нейната задълбоченост и отговорност.

Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд на тема „Дентинна свръхчувствителност – социални, диагностични и лечебни аспекти”, съдържа 184 стандартни страници и е онагледен с 12 таблици и 107 фигури. Дисертационният труд е структуриран както следва: Библиография от 196 источника, от които 8 на кирилица и 188 на латиница, въведение на 1 страница, литературен обзор на 45 страници, материал и методи на 10 страници, резултати и обсъждане на 74 страници, изводи, заключение и самооценка на приносите на 5 страници и 5 приложения, съдържащи: информация за пациента, информирано съгласие, клинична карта, анонимен въпросник, анонимна анкета и БЛАГОДАРНОСТ на фирма Линеа Трейдинг ЕООД и г-жа Магдалена Мичева за предоставената възможност за използване на компютърна оклузална анализационна система Т-скан 9.1.

Както е видно от заглавието и формулираната цел на разработката „Да се изследва характерът на разпространение на дентинната свръхчувствителност и степента на успеваемост на съвременните диагностични и терапевтични подходи“ дисертантката си е поставила амбициозната задача да изучи изчерпателно проблематиката на зъбната свръхчувствителност откъм причинни фактори, диагностика и лечебни практики. Очаква се, че на един толкова комплексен изследователски проблем би трявало да отговаря сериозно по обем изследване с много прецизно формулирана система от хипотези за взаимодействия и взаимни зависимости.

За съжаление такова съответствие не се забелязва. Липсва дефиниция на генералната съвкупност, обосновка на обема на извадката и единство на изследователския инструментариум. Забелязва се известна разнопосочност, която се дължи може би на неразбирането на смисъла на „обект“ и „предмет на изследване“. Според дисертантката „Обект на анализ са възрастни лица от двата пола на възраст между 18 и 64 г., с анамнестични данни за здраво съзъбие, нестрадащи от тежки

системни заболявания (сърдечно-съдови, чернодробни, бъбречни, автоимунни). Изследването не включва бременни лица". Всъщност, за обект на изследване са посочени единиците на наблюденията по различните задачи – анкетирани лица, преглеждани лица, третирани и изследвани зъби, докато обект на изследването би трябвало да бъде изучаваното явление.

Самият литературен обзор, който е сравнително изчерпателен и покрива един голям времеви диапазон (между 1950 и 2014 г.) би могъл да бъде много по-добре структуриран и обосновката за дисертационната разработка би избегнала „акцентиране върху няколко основни момента: еднозначно дефиниране на състоянието, информираност относно епидемиологията и етиологията му, оптимизиране на диагностиката и утвърждаване на профилактичния подход в клиничното справяне с проблема" и „крайна цел да е създаване на адекватна стратегия за справяне с дентинната свръхчувствителност, предлагаща ефикасни опции за хората, страдащи от нея". Приложимостта на един научен резултат е хубаво нещо, но не може да замести истинската изследователска цел, а именно доказване на научна хипотеза.

Оттук и нереалистичните и ненапълно коректно формулирани задачи:

1. Провеждане на епидемиологично проучване за разпространението на дентинната свръхчувствителност, касаещо:
 - 1.1. Възрастови групи и пол на засегнатите индивиди.
 - 1.2. Етиология и провокиращи фактори.
 - 1.3. Прилаганите методи за повлияване на болката.
 - 1.4. Социалните аспекти на проблема.
2. Изследване на характера и силата на болката при дентинна свръхчувствителност, както и влиянието на типа на захапката чрез:
 - 2.1. Оригинална методика за оценка на болката, отчитаща различни конституционални и клинични фактори (възраст, пол? хранене, четкане, вредни навици, вид на засегнатите зъби).
 - 2.2. Изследване на електровъзбудимостта на зъби с дентинна свръхчувствителност.

- 2.3. Компютърно-асистирана оклузална диагностика.
3. *Ин витро* изследване върху деминерализирани прясно-екстрагирани човешки зъби на промяната в микроструктурата на дентина при приложение на различни лечебни средства.
- 3.1. Изследване химичния състав на прополис.
 - 3.2. Облъчване с Er:YAG лазер и изследване на промяната в микроструктурата на дентина.
 - 3.3. Приложение на 30% етанолов разтвор на прополис и изследване на промяната в микроструктурата на дентина.

Особено неточно и неизчерпателно е описан дизайнът на изследването: „На всеки пациент предварително се предоставя писмена инструкция за целите и методите на изследването, както и информирано съгласие за участие в проучването, което трябва да подпише“. Ако говорим за изследване имаме „участници в изследването“, „единици на наблюдение“, а не „пациенти“. Освен това, не инструкциите и задължителните процедури определят дизайна, а формата на изследването- наблюдение, експеримент, начин на формиране на извадката и т.н.

Не мога да не коментирам и обема и структурата на изследването. При толкова много заявени променливи, имаме едва 50 изследвани лица по едната задача и изведнъж други 69 лица по другата. Коментират се значими разлики по пол и възраст, както и по зъби, като в същото време не е осигурена адекватна структура на извадката. Говори се за контролни групи, но не става напълно ясно по какви критерии са определени. Редно е тези критерии да бъдат въведени именно в частта с методиката, а не в частта, посветена на обсъждане на резултатите.

Общото впечатление при обсъждането на резултатите е, че по-скоро се изброяват подобни изследвания отколкото да се коментира сравнението на получените резултати и публикуваните данни при сравними методики на изследване.

Бих казала, че описание на клиничните изследвания е прекалено подробно, докато липсва напълно логическата постройка на заданието – хипотези, променливи, тестове. Затова приложените многобройни статистически прийоми не могат убедително

да докажат защо са направени съответните замервания и доколко резултатите са закономерни. По отношение на илюстриране с фигури:- фиг 3, 4 и 5 представляват снимки на уреди и инструменти, фиг 16 показва „Връзка на наличното абразио със зъбните болки и шума в ушите”.

Огромната работа, която дисертантът е свършил по различните задачи се губи в множеството разнообразни направления: „Изследвана е под СЕМ промяната в дентинната структура след облъчване с Er:YAG лазер и прилагане на спиртен разтвор на прополис, за да се обясни терапевтичният ефект на методиките. Извършен е химичен анализ на използвания прополис с цел откриване на съставни елементи с доказано обезболяващ ефект” и т.н. Работата само би спечелила, ако се беше ограничила в едно направление или аспект на проблема.

Понякога текстът звучи странно: „С първата група въпроси се изяснява епидемиологичната характеристика на изследваната група”. „Погледнато от друг ъгъл – при жените са изследвани значително повече резци, кучешки зъби и премолари, а моларите са незначително по-малко, отколкото при мъжете” (χ^2 , $p=0,000$) (Фиг.20). „Доказахме влияние на наличието на ДСЧ върху различни непрекъснати данни” (Kolmogorov-Smirnov Z) – „статистически значимо е влиянието върху възрастово разпределение” ($p=0,000$), сила на болковото усещане ($p=0,000$) и силата на оклузалния натиск” ($p=0,006$). „Полът също оказва статистически значимо влияние върху възрастовото разпределение” (Kolmogorov-Smirnov Z, $p=0,000$).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение бих искала да кажа следното:

Пред себе си имаме един дисертационен труд, който е лично дело на дисертанта под ръководство на научния ръководител. Този труд се отличава с избор на тема, която е актуална поради широкото разпространение на здравния проблем и не е разработана в България до момента. Направен е опит за интердисциплинарен подход при планиране на работата, но е надхвърлена обичайната рамка на един дисертационен труд,

изследователският протокол е сложен и на моменти неясен. Поради несъответствието на мащаба на темата и обема на изследването, многострания поглед върху проблема и недостатъчното фокусиране на разработката, не съм убедена, че изводите и заключенията са релевантни на целите и задачите.

Въз основа на горното, не смяtam, че представеният дисертационен труд отговаря на съвкупността от критерии и показатели за придобиване на научната степен „Доктор“, съгласно ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и Регламента за заемане на академични длъжности, приет в Правилника за устройството и дейността на МУ-Варна, не мога да дам положителна оценка на дисертационния труд и да препоръчам на Д-р Геновева Балчева да бъде присъдена образователна и научна степен „Доктор“.

София, 01. 04. 2019

Подпись:

Проф. Д-р Лидия Катрова, д.м.

